

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Szerző: A BUDAVÁRI
Cím: KÖZÉPKORI
ÁSATÁSOK

Forrás: Term. és Televízió

1953. V.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Személy:

Helyszám:

902.6
Vár

"1953"

Buda híres várának legrégebbi ábrázolása. Ez a kép a Hartmann—Schedel krónikában jelent meg. Valószínűleg Michael Wohlgemuth nürnbergi fametsző műve

A három- és ötéves tervek építkezései megteremtették a lehetőségeket Buda történelmi múltjának feltárására.

A Vármúzeum által 1945 óta vezetett kutatásoknak mindenekelőtt fel kellett számolni az azt a helytelen gyakorlatot, hogy az ásások során csak a várak palotáinak feltárását tűzték ki célul és így gazdasági környezetükből kiragadva — maguknak a váraknak az életét sem tudták helyesen feldolgozni.

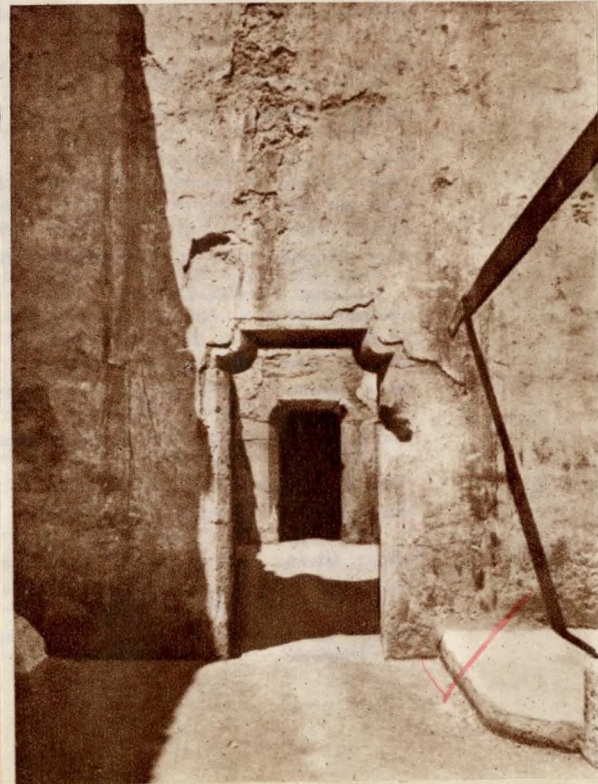
A régi vár fekvése

A Várhegy déli lejtője alatt volt Magyarország egyik legfontosabb rév-

átkeelőhelye. (V. ö. Gerevich L., Cast-rum Budense. Arch. Ért. 1952, 161. l.) Tehát a Várhegy déli sziklacsúcsa e fontos gazdasági útvonal és rév kereskedelmi és stratégiai ellenőrzésének legmegfelelőbb pontja volt.

Az ásások során sikerült tisztázni a középkori palota topografiáját. Feltárták az erődrendszert és a palota alaprajzi elrendezését. Az ásásokat helyenként a mai felszín alatt 7—8 méter mélységben folytatták. Ezek a területek különösen értékesek, mert ezen a mélyebb szinteken még állottak az eredeti épületmaradványok, ame-

A déli szárnyban feltárt középkori terem-sor boltozatos helyiségeinek ajtókeretei

lyekre a palota többszöri átépítése során vastag törmelékréteg került. Egyes helyeken a mai — újkori — palota pincéjéből kellett még mélyebbre ásni.

A külső falak mellett a támpillérek tövében több helyütt középkori szemétretegek, vagy szemétdöbrök mutatkoztak. Ezekből került felszínre a vár középkori, vagy török kori lakosai által elhullajtott, vagy szemétre dobott holmi. Többek között értékes aranygyűrűk Mátyás korából, üveg poharak töredékei, kerámia-cserepek, ötvöstárgyak, munkaeszközök stb. A kutatás számára rendkívül fontos zárt leletek ezek, amelyek a várban lakók életére, az eszközök, tárgyak készítményére, kereskedelmi kapcsolatokra stb. mutatnak.

A XIII. században

Más a helyzet a korábbi, XIII. századi rétegekből előkerült leletanyagnál. Itt a luxustárgyak hiányoznak, s főképp a XIII. századi vár katonai jellege domborodik ki.

Nyers üvegcsalák-darabok a palota területén dolgozó üvegfüvókra engednek következtetni. Itt dolgozó ötvös-műhely felszerelése volt az a kis öntőtégely, amelyben még ma is csillog néhány arany szemcse. A budai palotában dolgozó fazekasmestereknek is számos emléke maradt fenn. Ők készítettek azokat a rendkívül színes, művészi, alakos dísszel ékesített kályhákat, melyeknek egy-egy kályhaszeme méltán köti le csodálatunkat ma is. Már a korabeli írók is elragadtatással festették le a palota berendezésének ragyogó művésziességét.

Budavár Mátyás alatt

Mátyás a Zsigmond-kori palotát építette tovább, olyan művészi módon,

hogy azt valamennyi kortársa méltán megcsodálta.

A középkori palota a mai Szent György-térnél kezdődött és a Várhegy déli szélén húzódott. Szorosan hozzámúlt a Várhegy sziklájához, a védőrendszer és az utak a sziklafalak természetes törésvonalait használták fel. A palota északi bástyafalai két nagyobb udvart határoltak; a díszudvar, illetve belső udvar körül helyezkedett el a palota nyugati, keleti és déli szárnya.

A nyugati részen voltak az egyszerűbb helyiségek, amelyeket folyosók kötöttek össze. A keleti, Dunára néző palotaszárny tagoltabb, díszesebb volt. A keleti szárnyhoz csatlakozva tárták fel az ásatások alkalmával az egykorú metszeteken is ábrázolt várkaporna alapfalait, pilléreit. Ehhez csatlakozhatott az egykorú írók által csodálattal említett könyvtárhelyiség. Mátyás híres bibliothekája. Mennezetére ráfestve acsillagos égbolt; padozatát színes, mázas padlótéglák fedték. Itt őrizték a könyvespolcokhoz láncolt világhírű Corvinákat, amelyeket az akkori Európa legkiválóbb művészei készíttettek. Ezeknek a pompás termeknek emlékeit őrzik az ásatások során felszínre került ajtó-ablak bélétek, pillérek stb.

A mai palota nagyudvarán emeltette meg Zsigmond a Csonkatornyot, amely a vár legbelső védelmének sarokpontja. Ettől délre állott Zsigmond híres oszlopcsarnokos udvara.

A palota déli oldalán, ahol hirtelen esik a sziklafal, emelkedett hatalmas középpilléreivel, ülőfülkés ablakával a feltárt déli nagycsarnok. Felszínre hozta az ásatás a stratégiai szempontból fontos tornyokat, a Nagyrondekkát, a kazamatákat, a Gyilokjáró-folyosót, továbbá a bástyafalakat, a középkori nivókat, a kapunyílásokat, felvonó hídrendszerükkel együtt.

Az ásatások során felszínre került építészeti emlékek, kőfaragványok, szobrok, belső berendezési tárgyak és kisletek azt mutatják, hogy a palota nemcsak mint a róneszansz-művészet európaihírű műemléke nevezetes, hanem hasonlóképpen kiváló már a Mátyás előtti építkezési periódus is. Zsigmond palotája a gotika realiztikus, haladó irányzatának egyik leghatalmasabb, legművészebb építészeti alkotása volt. Meggyőzően beszélnek erről a Vár-

múzeum kiállításán bemutatott szobrok, festmények, díszes, színes kályhacsempek, kőfaragványok stb.

Nagy érdeme Mátyásnak, hogy udvarában a külföldi művészekről megtanult róneszansz művészet nem maradt gyökérlen. A magyar mesterek átvették és a hazai viszonyoknak megfelelően alkalmazták az új művészetet.

Mátyás király érdemei vitathatatlanok. De a róneszansz-kori Buda nagy gazdasági és művészeti fellendülését nem magyarázza egyetlen személy jelentősége. A Vármúzeumnak sikerült kutatásai során olyan emlékeket feltárni, amelyek szintén bepillantást engednek arra az anyagi alapra, azokra a gazdasági viszonyokra, amelyek lehetővé tették a róneszansz-kultúra felvirágzását.

A várásatások egyik legnagyobb jelentősége, hogy sikerült megállapítani: miképp folyt a munka a palotában elhelyezett műhelyekben, amelyekben Mátyás udvarának európaszerte közismert kincsei javarészt készültek.

P. E. és S. K.